

مجموعه آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم

کَرَسَنَامَه فَافَه زَبَانِ قُرْآن

آموزش فهم روشمند قرآن کریم

بر محور سوره‌ها

جلد دوم

گروه تدوین متون درسی

آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعه، وارث میراث ماندگار علوم و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و پاسدار حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این رسالت خطیر، مسئولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، چند برابر کرده است. دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضلاء دلسوز نسبت به اصلاح و غنابخشی کمی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی، در راستای بالندگی، یویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه، ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین متون بدیع و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

منزلت و رفعت و جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از ثراث گران سنگ و ذخایر ارزشمند متون قویم، از صلحای سلف و وزانت و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و دقت و تأمل شایسته مبذول شود. همچنین دگرگونی و تحول در گرایش‌ها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسئولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با ارائه روش‌ها و قالب‌های بدیع و با ارتقای محتوا به اصلاح و تدوین متون درسی، همت گمارند.

از این رو مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران بر اساس ضرورت‌ها و نیازهای یاد شده، به اصلاح و تدوین متون درسی اقدام و ده‌ها جلد کتاب درسی را طراحی، تدوین و منتشر کرده است. در این فرایند سعی شده که با حفظ اصالت و غنای محتوایی گنجینه‌های ارزشمند بر جای مانده از عالمان گذشته، با کاربست تکنولوژی آموزشی و مراعات اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف خود، در چهارچوب برنامه‌ها و سرفصل‌های مصوب و سطح علمی و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، به مساعدت و حمایت همه جانبه استادان، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب معزز نیازمند است که با ارائه پیشنهادها، نقدها و دیدگاه‌هایشان از طریق رایانامه Motoon@whe.ir ما را در بهبود بخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار یاری دهند.

کتاب حاضر، جلد نخست «درستنامه فهم روشمند قرآن بر محور سوره‌ها» است که در هفت گام بر اساس «مصوبه گروه علمی ترجمه و مفاهیم قرآن کریم مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران» تألیف و تدوین گردیده است بدیهی است جلدهای ششگانه بعدی بر اساس برنامه درسی در اختیار استادان و طلاب قرار خواهد گرفت.

در اینجا فرصت را غنیمت می‌شماریم و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح سترگ، به ویژه گروه تدوین متون آموزشی ترجمه و تفسیر قرآن کریم قدردانی می‌کنیم و تلاش خالصانه آنان را ارج می‌نهیم.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

اداره کل برنامه‌ریزی و تدوین متون تحصیلی

- درس ۳۳: سوره مبارکه بروج (۱)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْبُرُوجُ، الْأَخْذُودُ، الْوُقُودُ، قُعُودٌ، شُهُودٌ، نَقَمُوا، قَتَلُوا) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - مطالعه و پژوهش.
- درس ۳۴: سوره مبارکه بروج (۲)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (بَطَشَ، التَّجِيدُ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.
- درس ۳۵: سوره مبارکه انشقاق (۱)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (أَذْنَتْ، حَقَّقَتْ، كَادِحٌ، بُيُورٌ، يُخَوِّرُ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۳۶: سوره مبارکه انشقاق (۲)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (وَسَقٌ، لَتَرَكِبْنَ، طَبَقٌ، يُوعُونَ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۳۷: سوره مبارکه مطففین (۱)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْمُطَفِّفِينَ، رَانَ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - مطالعه و پژوهش.
- درس ۳۸: سوره مبارکه مطففین (۲)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْأَرَائِكُ، نَضْرَةٌ، رُحِيقٌ، مَخْتُومٌ، فَلْيُتَنَافَسْ، مِزَاجٌ، تُسَنِّمُ، يُتَعَاذَرُونَ، فَكَيْه) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۳۹: سوره مبارکه انفطار
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْإِنْفَاطِرُ، انْتَفَرَتْ، فُجِّرَتْ، بُغِيزَتْ، غَرَّكَ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.
- درس ۴۰: سوره مبارکه تکویر (۱)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (كَوِّرَتْ، انْكَدَرَتْ، سُيِّرَتْ، الْعِشَارُ، حُسِرَتْ، سُجِّرَتْ، رُوجَتْ، الْمُؤَوَّدَةُ، كُيِّطَتْ، سُجِّرَتْ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.
- درس ۴۱: سوره مبارکه تکویر (۲)
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْحُتْسُ، الْجَوَارُ، الْكُتْسُ، عَشَعَسَ، تَنَفَّسَ، صَنِينٌ، رَجِيمٌ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.

- درس ۴۲: سوره مبارکه عبس (۱)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (تَصَدَّى، شَقَرَةً) - سبک زندگی قرآنی
کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.
- درس ۴۳: سوره مبارکه عبس (۲)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (أَلَسْرَ، أَشَاقِبُضِي، قُضْب، غُلْب، آب، الصَّاحَّةُ، مُسْفِرَةٌ، تَرْهَقُ، قَتَرَةٌ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین
تمرین کارگاه صرف.
- درس ۴۴: سوره مبارکه نازعات (۱)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْنازِعَات، غَزَق، تَشَطُّ، تَرْجُفُ، الرَّادِفَةُ، وَاجِفَةٌ، الْحَافِرَةُ، تَخْرُجُ، كَرَّةٌ، زَنْجَرَةٌ، الشَّاهِرَةُ) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف
پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.
- درس ۴۵: سوره مبارکه نازعات (۲)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (نَكَال، الْأَخْدُود، شَفِكَ، أَغْطِشُ، دَحَا، أَرْسَاها) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۴۶: سوره مبارکه نازعات (۳)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (الْقَاطِئَةُ، قِيمَ أَلْت مِن، مُنْتَهَى) - سبک
زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۴۷: سوره مبارکه نباء (۱)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (شَبَاتًا، مَعَاشًا، وَقَاح، الْمُغْصِرَات، نَجَاح، أَلْفَاف) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف
تمرین ترجمه.
- درس ۴۸: سوره مبارکه نباء (۲)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (مِيقَات، مَّآب، أَخْقَاب) - سبک
زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۴۹: سوره مبارکه نباء (۳)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (مَفَاز، كَوَاعِب، أَثْرَاب، دِهَاق) - سبک
زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.
- درس ۵۰: سوره مبارکه مرسلات (۱)
متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (عُرْفًا، الْعَاصِفَات، عُلُر، طُلُوت، أُنِيفَت،
أُنِيفَت، مِهْجِن، مَكِين، كِفَات، شَاوِخَات، فُرَات) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف
پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.

- درس ۵۱: سوره مبارکه مرسلات (۲) ۱۹۲
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (انطلقوا، جمالت، هبينا، تمتعوا، ارفع
 وا) - سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۵۲: سوره مبارکه انسان (۱) ۲۰۲
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (اشج، تبتليه) - سبک زندگی قرآنی
 - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۵۳: سوره مبارکه انسان (۲) ۲۱۲
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (مستطير، قمطيراً، لقاھم، زمھري،
 اكناب، قواير، قدرها تقدير، ولدان، مخلد، الشدش، الاستبرق، خلوا، اساس) -
 سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۵۴: سوره مبارکه انسان (۳) ۲۲۴
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (بكرة، اصیل، اشر)
 سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۵۵: سوره مبارکه قیامت (۱) ۲۳۴
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (ایان، ترقی البصر، خسف، وزر)
 سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف.
- درس ۵۶: سوره مبارکه قیامت (۲) ۲۴۴
 متن سوره - ترجمه - سیمای هدایتی سوره - شرح واژه‌ها (باسرة، فافرة راق، صلی، شدی)
 سبک زندگی قرآنی - کارگاه صرف - پرسش و تمرین - تمرین کارگاه صرف - تمرین ترجمه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

«همانا ما آن را قرآنی عربی نازل کردیم، باشد تا ببینیدشید.»

«گروه تدوین متون درسی آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم» براساس مصوبه گروه علمی ترجمه، مفاهیم و معارف قرآن کریم در دی ماه ۱۳۹۵ با عنایت الهی تدوین دوره‌ای برای آموزش فهم روشمند قرآن کریم را آغاز کرده که جلد نخست پیش از این انتشار یافت و اکنون جلد دوم آن پیش روی شماست. این دوره در هفت گام تعریف شده است:

- گام نخست: ایجاد علاقه و انس به ترجمه و تفسیر قرآن
- گام دوم: کاربرد تطبیقی قواعد علم صرف در ترجمه و تفسیر قرآن
- گام سوم: آشنایی با علم لغت و کاربرد آن در ترجمه و تفسیر قرآن
- گام چهارم: کاربرد تطبیقی قواعد علم نحو در ترجمه و تفسیر قرآن
- گام پنجم: آشنایی با اسلوب سوره‌های قرآن و تحلیل و تفسیر آنها
- گام ششم: کاربرد تطبیقی علم بلاغت در ترجمه و تفسیر قرآن
- گام هفتم: شناخت اصول و فرایند ترجمه و تفسیر روشمند قرآن

- در این کتاب به مباحث کاربردی صرفی در آیات قرآن کریم پرداخته شده است؛ بنابراین در این جلد، بخشی با عنوان «کارگاه صرف» به هر درس افزوده شده است.
- هدف از طرح مباحث صرفی، آشنایی مخاطب نسبت به کاربرد مباحث صرفی در فهم قرآن کریم و ایجاد رغبت در او برای یادگیری عمیق تر علم صرف است. بنابراین این گونه نیست که همه مباحث صرفی کاربردی در آیات هر درس مطرح شده باشد؛ بلکه با توجه به محدودیت در حجم دروس، سعی شده مباحث صرفی قابل فهم برای سطح مخاطب مطرح شود.

• در بخش «نور علی نور» و «شرح واژه‌ها» و همچنین در «متن بیان آیات»، برخی متون ساده، به زبان عربی و بدون ترجمه ذکر شده؛ با این هدف که قرآن آموز کم‌کم با متن خوانی متون روایی و ادبی آشنا شود. لازم است استاد، قرآن آموزان را راهنمایی کند تا بتوانند این متون را ترجمه کنند.

• افزون بر آیات محدوده کتاب (سوره بروج تا سوره قیامت)، بیش از دویست آیه دیگر از قرآن نیز در بخش‌های مختلف کتاب، خصوصاً «تمارین» مورد استفاده قرار گرفته است؛ با این هدف که قرآن آموزان با دیگر آیات این کتاب حکیم ارتباط داشته باشند.

• روش تدریس بخش‌های مشترک این کتاب با جلد یکم، همان روشی است که در مقدمه جلد یکم ذکر شد.

• بخش کارگاه صرف در این جلد با زبان ساده نگاشته شده؛ با وجود این، باید در کلاس توسط استاد تدریس شود. تمارین بخش صرف و ترجمه، باید بیرون از کلاس توسط قرآن آموز پیگیری شده و در جلسه بعد با راهنمایی استاد اشکالات احتمالی برطرف شود.

• تمارین کتاب، هدفمند طراحی شده و برای رشد گام به گام قرآن آموزان، حتماً باید در کلاس بررسی شود. از این رو برای هر سه درس، یک ساعت اضافی برای حل تمارین در نظر گرفته شده؛ بنابراین این جلد در ۲۴ درس برای ۳۲ ساعت طراحی شده است.

در پایان از درگاه احدیت، برای همه کسانی که ما را در تدوین این مجموعه یاری کردند، توفیق روزافزون می‌طلبیم و از استادان و صاحب‌نظران ارجمند، صمیمانه تقاضا داریم پیشنهادهای اصلاحی خود را به آدرس پست الکترونیک info@afaghnoorbayan.com و کانال تلگرام [@fahmezabanequran](https://t.me/fahmezabanequran) ارسال نموده، ما را رهین لطف خویش قرار دهند.

گروه تدوین متون درسی

آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم

۹۷/۰۶/۱۵

مقدمه